

Slovo starostky

Vážení občané,

právě držíte v ruce další číslo Hradčanských rozhledů, poslední číslo tohoto volebního období. Mnozí z vás za sebou mají letní dovolenou, dětem skončily prázdniny a začaly opět školní povinnosti. Věřím, že během léta jste načerpali dostatek energie ať už do práce nebo do školy.

V průběhu letních měsíců se samozřejmě chod obce nezastavil, probíhaly práce na různých projektech a v neposlední řadě i přípravy na volby do Zastupitelstva obce, které proběhnou 15. a 16. října tohoto roku.

Ohlédnutí za právě končícím volebním obdobím

Jaké bylo volební období 2006 – 2010 , co jsme v tomto čtyřletém období pro obec udělali a co se nám naopak udělat nepodařilo? To můžete posoudit Vy sami ...

V roce 2006 začalo své volební období nové sedmičlenné zastupitelstvo ve složení: p. Zdeněk Složil (starosta), p. Ondřej Koliba (místostarosta), Ing. Radek Hruška, p. Jiří Doležal, p. Yveta Kadlčíková, p. Blažena Mikulíková a p. Martina Žákovská. V této době probíhaly práce na výstavbě nové budovy občanské vybavenosti, která byla slavnostně otevřena na podzim roku 2007. Zároveň se připravovala výstavba nové kaple a tato byla zahájena v roce 2008, kdy byla nejprve provedena demolice bývalého obecního úřadu a hasičské zbrojnice a poté byla provedena rekonstrukce stávající věže a hrubá stavba kaple. Začátkem roku 2008 proběhly rovněž změny ve vedení obce a zastupitelstvu, kdy na vlastní žádost ukončil svoji funkci involněného starosty pan Složil a zastupitelstvo zvolilo novým starostou paní Martinu Žákovskou v neuvolněné funkci. Do zastupitelstva postoupil další z kandidátů p. Miroslav Vaculík, takže zastupitelstvo bylo opět kompletní. V témže roce byla dokončena hrubá stavba kaple a postavilo se víceúčelové hřiště na Výletišti. Zastupitelstvo rovněž schválilo záměr výstavby čistírny odpadních vod a nové kanalizace v obci dle platného územního plánu a zahájila se příprava projektové dokumentace

na tuto stavbu. Další větší akcí byla příprava projektové dokumentace na výstavbu infrastruktury v lokalitě Příčky, kde již v současné době je připraveno 9 pozemků pro výstavbu rodinných domků a čeká se pouze na zápis těchto parcel do katastru nemovitostí. Kromě těchto dvou větších akcí probíhaly další drobné akce, jako např. úpravy vjezdů, chodníků apod. Začala se i více rozvíjet spolupráce s místními spolky, což se projevilo na rozmachu společenských akcí, pořádaných nejen obcí, ale i těmito spolky. Také se uskutečnilo první setkání seniorů naší obce, které pokračovalo i v dalších letech a stalo se tak s radostí očekávanou událostí v životě našich seniorů. Obec se zapojila rovněž do projektu Czech Point, na který získala dotaci a jejíž služby k dnešnímu dni využilo již mnoho občanů. Naše knihovna se jako jedna z mála v přerovském okrese může pochlubit knihovnickým programem Clavius, na který jsme dostali dotaci z Ministerstva kultury.

V roce 2009 schválilo zastupitelstvo na žádost starostky uvolnění pro výkon funkce do konce volebního období. Věřím, že toto rozhodnutí bylo pro obec přínosem, neboť to, že jsme „malá“ obec s 270 obyvateli nic nemění na tom, že díky příjmům ze skládky hospodaříme s patnáctimilionovým rozpočtem a tyto peníze je potřeba hospodárně využívat, což znamená neustále připravovat nové projekty, plány, povolení, podporovat kulturně-společenské dění v obci, prezentovat obec i mimo své hranice v rámci různých soutěží a akcí, zapojovat se do různých dotačních titulů a využít tak toho, že máme peníze na dofinancování případně získané dotace. Kromě provozních nákladů a investic, které se snažíme realizovat v rámci rozpočtu, máme výhodně uloženy přebytky hospodaření na termínovaném vkladu a máme tak připravenou finanční rezervu na výstavbu ČOV, na kterou chceme také žádat dotaci.

V minulém roce jsme zahájili přípravu projektové dokumentace na výstavbu nové budovy hasičské zbrojnice, v níž budou i společné prostory pro ostatní spolky. Tato budova by měla zvelebit místo po zchátralé budově, kterou jsme odkoupili od zahrádkářů, a která již v dávné době přestala plnit svůj účel. Dále proběhla rozsáhlá rekonstrukce prodejny potravin tak, aby prodejna splňovala hlavně hygienické normy pro její provozování. Současně byla provedena výměna oken, zateplení a nová fasáda. V průběhu loňského roku probíhaly mimo tyto akce i přípravy projektů na stavbu víceúčelové plochy vedle obecního úřadu, která dotváří ucelený obecní komplex a má hlavně sloužit pro umístění kontejnerů na separovaný odpad a tržní místo. Do budoucna zde budou umístěny vývěsky a úřední desky obecního úřadu. Plocha byla dokončena v letošním roce a získali jsme na ni dotaci z Programu obnovy venkova ve výši 325 tis. Kč.

Po celý minulý rok probíhala jednání ohledně stavby interiéru kaple, jejíž hrubá stavba byla dokončena již v předcházejícím roce. Nakonec se nám podařilo toto dílo dotáhnout do zdárného konce, ikdyž těsně před svěcením jsme stále ještě neměli všechna povolení od komise pro sakrální stavby. Po osobní prohlídce již hotové kaple předsedou komise p. Indrou nám bylo svěcení povoleno. Přípravy na svěcení kaple a hodové slavnosti probíhaly už několik měsíců před termínem a do jejich realizace se zapojily i všechny spolky, za což jim ještě jednou děkuji.

V letošním roce jsme naši obec poprvé přihlásili do soutěže Vesnice roku 2010 Olomouckého kraje, kde jsme získali krásné ocenění - Fulínovu cenu za nejhezčí květinovou výzdobu obce.

Letos na jaře byla ve spolupráci se členy našich spolků provedena výsadba nelesní zeleně, tj. 200 ks ovocných stromků podél polních cest, na kterou jsme dostali rovněž dotaci. V současné době probíhá dokončení stavby skladu nářadí a šatny u víceúčelového hřiště a prodloužení veřejného osvětlení i kolem víceúčelového hřiště; propojením nové a stávající budovy vznikl pěkný společensko-sportovní komplex. Dotace na obnovu památek místního významu, kterou jsme dostali letos z rozpočtu Olomouckého kraje bude použita na úhradu nákladů na rekonstrukci kříže u Barotového, která již probíhá a co nevidět by měla být dokončena. Byla provedena i výměna starých svítidel veřejného osvětlení za nová, úsporná svítidla s LED žárovkami.

Letos zakoupené domy od Otčenášků a Vaculíků se dočkají své opravy až v příštím roce, neboť v současné době probíhají různá jednání na stavebním úřadě, prověřování možností dotací a příprava projektové dokumentace tak, aby přestavba na bytové jednotky mohla zdárně proběhnout.

Do konce roku pak ještě zbývá udělat vodovodní přípojku na fotbalové hřiště a několik vjezdů a další práce pak budou pokračovat až v příštím roce.

Co říci závěrem?

S končícím volebním obdobím i mou funkcí starostky obce, bych chtěla poděkovat všem zastupitelům za jejich práci pro obec, i když se ne všichni na činnosti obce podíleli stejnou měrou. Poděkování patří i slečně Ivoně Mikulíkové, hospodářce obecního úřadu, se kterou se mi velmi dobře pracovalo a byla mnohdy mou „pravou rukou“ a zaměstnancům obce Pepovi a Evě Žakovským, kteří svou práci dělají svědomitě a dobře.

Dále bych chtěla také poděkovat za spolupráci členům Sboru dobrovolných hasičů, členům sportovního klubu SK Hradčany „1996“,

členům zahrádkářského spolku a Centru pro rodinu Ráj za jejich aktivity a společenské akce, na kterých se všichni podíleli a bez nichž by společenský život v naší obci nebyl na takové úrovni, jaké nyní je.

Nyní bude záležet jen na nás, jaké zastupitelstvo si ve volbách, které proběhnou ve dnech 15. a 16. října 2010, zvolíme.

Martina Žákovská, starostka obce

Co se děje v obci

x Svoz separovaného odpadu – Svoz separovaného odpadu probíhá nepravidelně podle potřeby na zavolání svozové firmě. Obec je zapojena do kolektivního systému zajišťovaného společností EKO-KOM, který spočívá ve zpětném odběru a využití odpadů z obalů, čtvrtletně tak získáme zpět do obecního rozpočtu zhruba tři tisíce korun, které se používají opět na likvidaci odpadů. V současné době v naší obci třídíme tři složky využitelných odpadů – plasty, nápojové kartony a sklo. Jak jste si jistě všimli, v září přibily nové žluté kontejnery, které slouží společně na sběr plastů a nápojových kartonů vytříděných v domácnosti. Nápojový karton znáte například jako obal od trvanlivého mléka, džusů, vína a podobně.

Plasty a nápojové kartony by měly být čisté a PET lahve sešlápnuté – šetříme tím místo v kontejneru a tím i peníze (neplatíme za sběr a převoz vzduchu). POZOR – plasty nejsou pouze PET lahve, můžeme třídít i další věci, jako třeba plastové fólie, tašky, sáčky, krabičky, kelímky od jogurtů, obaly od šamponů... Vždy sledujte etikety na obalech, případně nálepky na kontejnerech.

NEVHAZUJTE – plasty z elektroniky, z aut, koberce, linolea a další tzv. technické plasty. Na sběrném místě vedle obecního úřadu můžete nyní využít nově instalovaný lis na PET lahve. Pečlivě si přečtete příložený návod k obsluze a nezapomeňte před slisováním odšroubovat plastový vršek a po slisování lahev zase uzavřít. Dotřídění plastů a nápojových kartonů, které se dávají společně do žlutého kontejneru, probíhá posléze na třídící lince ve svozové firmě.

Abychom využili původní žluté zvony na plasty, které nahradily žluté kontejnery, budou se dále využívat na sběr skla, stejně jako zelené zvony. Sklo odkládejte čisté – snížíte tím náklady na jeho další dotřídění. POZOR – do kontejneru nepatří porcelán, keramika, autosklo, zrcadla a vratné lahve.

Žluté kontejnery – plasty a nápojové kartony!
Zelené a žluté zvony – sklo bílé a barevné!

Kontaktní pracoviště CZECH POINT

Naše obec je kontaktním místem CZECH POINT. Co se pod tímto termínem ukrývá? Především už nemusíte chodit na různé úřady pro výpisy a žádosti, ale stačí když zamíříte na obecní úřad a všechny informace a data získáte tam.

Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál, zkráceně Czech POINT poskytuje tyto služby:

Výpisy z veřejných evidencí

- Obchodní rejstřík
- Živnostenský rejstřík
- Katastr nemovitostí

Výpisy z neveřejných evidencí

- Rejstřík trestů

Ověřené výpisy z veřejných evidencí – u těchto výstupů není třeba ověřovat totožnost žadatele. Žadatel je pouze povinen sdělit relevantní kritéria pro vyhledání svého požadavku.

- Obchodní rejstřík – IČ subjektu
- Živnostenský rejstřík – IČ podnikatele/fyzické osoby
- Katastr nemovitostí – Název katastrálního území a číslo listu vlastnictví

Ověřené výpisy z neveřejných evidencí – pro vydání výpisu z rejstříku trestů je potřeba podepsat písemnou žádost a doložit totožnost žadatele, kterého se výpis týká. K prokázání totožnosti postačí občanský průkaz nebo cestovní pas. Výpis z RT je možné vydat i cizincům, kteří mají povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu a bylo jim přiděleno rodné číslo. Pokud někdo žádá o výpis z RT v zastoupení, musí doložit i úředně doložené pověření k tomuto úkonu (plnou moc) a svoji totožnost. Část výpisů není možné vydat na požádání, v tomto případě bude výpis žadateli zaslán z rejstříku poštou.

Ceník výpisů:

Název registru	Cena za první stranu	Cena za další stranu
Rejstřík trestů	50 Kč za celý výpis	
Obchodní rejstřík	100 Kč	50 Kč
Živnostenský rejstřík	100 Kč	50 Kč
Katastr nemovitostí	100 Kč	50 Kč

O ověřené výstupy si můžete zažádat v úřední dny na obecním úřadě.

Martina Žáková

SDH Hradčany

Povodně Troubky

V úterý 18. května vyjela ve 4:15 jednotka do obce Troubky, kde ihned po příjezdu začala s evakuací a vyzooměním obyvatelstva o blížíící se vodě v ulicích Nová čtvrť a Svárov. Zásah ukončila 12:10, kdy byla štábem poslána zpět na základnu.

20. května v 6:42 vyjela jednotka do obce Troubky. Zde, po instruktáži od štábu, osadila potok Svojnice požární stříkačkou a společně s dalšími jednotkami celý den odčerpávala vodu, aby klesla v obci hladina v kanálech, což se dařilo. Strojník a hasič byl cca ve 14:30 poslán s motorovým kalovým čerpadlem na čerpání zatopeného hřistě. Dále členové jednotky pomohli s výdejem pitné vody a stravy v zatopených oblastech (z Taty 815 VVN 8x8 ze Záchraného útvaru HZS v Hlučině).

V pátek 13. srpna vyjeli členové místní jednotky na pomoc obci Heřmanice, kde napáchala značné škody říčka Oleška. V obci předali humanitární pomoc zakoupenou obcí Hradčany a pomohli s vyklížením domů, čerpáním vody a úklidem komunikací. V sobotu v odpoledních hodinách musela jednotka plánovaně, z pracovních důvodů některých členů, ukončit pomoc a vrátit se na základnu.

Děkujeme obci Hradčany za projevenou dobrou vůli jak ve formě materiální, tak také osobní pomoci formou umožnění cesty členům jednotky. Členům, účastnícím se této pomoci, přibyly další cenné zkušenosti.

Poděkování patří také starostovi obce Heřmanice a jemu podřízenému týmu. Členové jednotky dostali dostatečné množství stravy i pití a vrcholem bylo ubytování ve škole v Kunraticích - v teple, suchu a se sprchou s teplou vodou, což jsme v daných podmínkách opravdu nečekali. Za ubytování děkujeme hlavně ředitelce školy, která ubytování poskytla.

Jaroslav Valentík, starosta SDH

Z aktivit sportovního klubu

Turnaj v malé kopané se vydařil

Poslední červencový den se stal malou oslavou fotbalu, SK Hradčany uspořádaly již 10. ročník turnaje v malé kopané. Hrál se na třech hřištích, za účasti 18 družstev a zdaleka se nemohlo vyhovět všem, kteří se chtěli

přihlásit. Naše kapacita je omezená a jsou mužstva, která se k nám vrací po více let. Každého láká dobře připravený trávník a už dopředu vyzvídají, co jim připravíme k zakousnutí. Počasí tentokrát vyšlo a vše se obešlo bez vážnějšího zranění. První místo obsadili Ču*áci z Přerova, kteří si šli za svým bez sebemenšího zaváhání. Druhé místo získal Grymov. Trochu je mrzela prohra ve finále, ale na druhou stranu se jim v uplynulých letech nedařilo dostat ze základní skupiny, jak mi řekl jejich kapitán a brankář v jedné osobě Peťa Kopecký. Třetí skončili Prosenice a čtvrté místo zůstalo celku FC Kafki. Diváci se dobře bavili a fandili svým celkům. Zábava pokračovala při diskotéce. Všem, kteří se postarali o hladký průběh akce, patří velké poděkování.

Společenské odpoledne přilákalo spoustu návštěvníků

První srpnovou sobotu dne 7.8.2010 uspořádali sportovní oddíly z Hradčan tradiční akci pod názvem Společenské odpoledne. Hradčanský kulturní kalendář na letošní rok byl nabitý akcemi všeho druhu.

Společenské odpoledne, které se v Hradčanech pořádá již přes 10 let, na něm má již své stálé místo. Tato akce se dělí na dva hlavní programy, které jsou již zažitě za dobu pořádání. Je to takové 2 v 1 společenské odpoledne a dětský den, proto ani letos tomu nebylo jinak. Touto akcí jsme chtěli oslovit hradčanské děti, jejich rodiče ale i prarodiče. Proto jsou každým rokem nachystány pro děti všech věkových kategorií soutěže, odměny a tombola s hračkami, kterým se snažíme oslovit široký věkový okruh. Pro jejich rodiče a prarodiče hraje k tanci i poslechu Záhorská kapela z Pavlovic. Každým rokem ještě přidáváme zpestření v podobě kulturního programu. Letos to byl soubor Haná z Přerova, který se věnuje folklornímu vystoupení v krojích. Měli celkem tři vstupy a sklidili velký úspěch.

Akce pořádané v Hradčanech mají lepší a lepší úroveň a nebojím se napsat, že soubor Haná tuto pomyslnou laťku vyzdvihl velmi vysoko. Dále měli lidé, kteří se na tuto akci přišli pobavit možnost svést se na kočáru taženým koňmi. Tuto příležitost si nenechalo ujít hodně z vás a opět to zaujalo všechny věkové kategorie. Bohatě občerstvení, uzený kabanos, točené pivo a odměny pro všechny děti byli také součástí dne. Závěr večera patřil DJce Věrce, která po Záhorské kapele přebrala pomyslnou hudební štafetu a hrála na diskotéce písničky od všech žánrů.

Akce tohoto typu jsou určené především pro lidi, kteří mají chuť a chtějí se bavit, proto se snažíme držet ceny při zemi a vstupné necháváme již několik let na stejné výši.

"Nejde nám tak o výdělek, ale o lidi, kteří přijdou. Chtěli bychom, aby si lidé domů z akce odnášeli příjemnou náladu a kulturní zážitky," jak

vedla jedna z organizátorek Alena Žákovská.

Právě navodit dobrou náladu nám pomohl i pan Barbořík, který při závěrečném defilé kapely zapochodoval s věšákem. Všem, kteří se sportovních akcí účastní moc děkujeme a slibujeme, že budou akce nové. Také bych chtěla poděkovat všem „nesportovcům“, kteří chodí již před akcí a pomáhají s úklidem a organizací. Manželům Sloukovým za atraktivní program pro děti. Manželkám sportovců za trpělivost a návštěvníkům, bez kterých by nemělo cenu tyto akce organizovat.

SK Hradčany „1996“ a FC Langsam

Z aktivit Zahrádkářského svazu

Po úspěšném výšlapu na Kelčský Javorník, který se konal 27. června, padla volba další trasy opět do Hostýnských vrchů. Po pěším přesunu 22 turistů do Dřevohostic následovalo malé občerstvení ve Stánečku na autobusovém nádraží a cesta autobusem na Tesák. Zde následovala malá porada a seznámení s trasou na Hostýn. Opět nás provázelo krásné počasí. Větší zastavení jsme měli u skalních útvarů Skalný, kde nás provedl znalec místního prostředí Laďa Sigmund. Byl to zážitek hlavně pro děti, které si vyzkoušely i lezení pod dohledem tatínků. Po příchodu na Hostýn následovaly tradiční prohlídky místních památek a pěší přesun na Chvalčov k hotelu Říka. Po návratu do Hradčan jsme tradičně zhodnotili akci v místní hospůdce.

První srpnový den byl věnovaný blízkému okolí. Z Hradčan se parta turistů vydala do Šišmy, kde nás očekával náš příznivec a tradiční účastník zahrádkářských výstav p. Pauswang. Hlavním cílem výšlapu byla prohlídka jeho zahrady, kde se věnuje hlavně pěstování nádherných mečků. Protože byly v květu a počasí nám opět přálo, byl to silný zážitek. Ze Šišmy pokračovala pěší vycházka do Hlinska, kde nám náš předseda p. Josef Tomčík domluvil přednášku místního historika a bývalého starosty p. Františka Černého. Poutavě nás seznámil s historií obce, významnými rodáky a dalšími zajímavostmi na hlinském katastru. Vyprávění bylo proloženo ochutnávkou vynikající višňovky jeho vlastní výroby. Dále jsme navštívili lom Podhůra, který jsme zdolali až na nejvyšší vrchol, odkud byl nádherný rozhled. Zde nás kontaktovala místní ochranka, která bdí nad bezpečností v lomu a tak jsme poslušně opustili místa, kde jsme vlastně neměli co dělat, ale stihli jsme to. Pomalu se hlásila únava a tak po návratu do Hlinska přišlo vhod krátké posezení v hospůdce p. Zlámala, šišemského rodáka, který nám ji operativně otevřel i mimo provozní dobu. Zajímavostí je umístění hospůdky v budově, na jejíž fasádě je stále nápis Škola. O kolik měly dříve děti snazší život, když skoro v každé obci byla škola často i

jednotřídni a my, kteří jsme to zažili na tuto školní docházku vzpomínáme v dobrém. Závěr výšlapu vedl přes les Pálenina směrem do lesa Záhoří, kde jsme bohužel narušili čekanou p. Vaculíka, kterému se tímto ještě jednou omlouváme – ale kdo to mohl tušit? Akce byla zhodnocena tradičně v Hradčanech a současně jsme domluvili brigádu na údržbu obecních ovocných stromků. Sešlo se nás 11 a zvládli jsme alej od vodárny k Debříčkám a dále k výhonu. Zbývá ještě dodělat alej od výletišťe k přehradě.

Dne 12.9. pořádali zahrádkáři autobusový zájezd na pouť Matice Svatohostýnské na Hostýně. Zúčastnilo se 33 dospělých a 8 dětí. Opět vyšlo počasí, po účasti na mši následovala prohlídka rozhledny, větrné elektrárny a prodejních stánků. Účastníci prošli i Křížovou cestu, která je ozdobou areálu poutního místa. Příští rok tuto akci pro občany zahrádkáři opět uspořádají.

Z další činnosti můžeme zmínit podíl na přípravě výjimečné akce na hradčanské poměry – uspořádání koncertu skupiny Fleret s Jarmilou Šulákovou. S nápadem uspořádání takové akce přišel před časem pan Břetislav Vaculík. Jednalo se o skupinu Argema a koncert se měl konat zjara. Pro z našeho pohledu nepřiměřené finanční nároky obec od záměru ustoupila a asi to bylo dobré rozhodnutí, neboť podle zkušeností jiných pořadatelů jsou tyto koncerty málo úspěšné. Potom padla volba na Fleret a byla to volba dobrá. A teď zpět k zahrádkářům – příprava areálu, zajištění občerstvení, úklid areálu po koncertu – to vše vyžadovalo velké úsilí a obětování spousty volného času. Za to patří pořadatelům dík a samozřejmě nejen zahrádkářům ale i sportovcům a hasičům, kteří se příprav a pořádání zhostili velmi dobře.

A na závěr příspěvku něco o tom, co plánujeme. 28. září 2. ročník pochodu na Helfštýn, 9. a 10. října tradiční výstavu ovoce, květin a všeho, co se zahrádkářením souvisí, určitě několik turistických výšlapů jejichž návrhy vznikají zatím živelně. V závěru roku tradiční zabíjačka a po Silvestru určitě Novoroční výšlap, který se doufám stane taky tradicí hradčanských zahrádkářů.

Ondrej Koliba

Okénko z Centra pro rodinu Ráj

ZPÍVÁ CELÁ RODINA aneb HRADČANSKÝ SLAVÍČEK

Martina a Anička - tým, který reprezentoval Hradčany

Michal David alias Mira Školoud získal cenu diváků

7 účinkujících rodin letošní soutěže

*o přestávce si mohli zapívat i diváci
zpívající porota*

PRAŽDNINOVÉ POVYRAŽENÍ aneb CESTA KOLEM SVĚTA

Poslední dva prázdninové týdny v Ráji navštívilo 58 dětí.

Pokud se vám ještě nepodařilo procestovat během jednoho týdne 10 zemí světa, nebyli jste letos na prázdninovém povyražení. A vy, kteří jste cestovali, potvrďte, že to bylo super!

DRAKIÁDA A STŘELECKÝ DEN

V neděli 12. září 2010 svítilo krásně sluníčko a foukal vítr – ideální podmínky na pouštění draků. Kluci Zapletalovi přišli na pole mezi prvními.

Kdo nechtěl běhat s drakem, mohl si posedět a popovídat s rodinou i přáteli

Soutěže ve střelbě ze vzduchovky vyhrál Pavel Tomčík, v šipkách fotbalista Pepa Žákovský.

Děti si mohli i zahrát a zasoutěžit, na všechny čekaly pěkné ceny

PRAVIDELNÉ PROGRAMY od září do prosince 2010:

PRO VŠECHNY:

KERAMIKA – úterý 15,30 – 19 h, dosp.40 Kč/hod, děti 25 Kč/h, rodič s dítětem 55 Kč/h

ANGLIČTINA – úterý 16 – 20 h – začátečníci a mírně pokročilí, 50 Kč

ZRCADLO – masáže, herna pro děti – liché středy 15,30–19 h

AKORDY – základy hry na kytaru – pátek 15 – 16 h – 30 Kč

SLAVÍCI – zpívání s kytarou pro malé i velké, hra na rytmické nástroje – pátek 16 – 17 hod – 30 Kč

PRO MAMINKY:

DOPOLEDNÍ PROGRAMY:

K dispozici jsou dvě herny přizpůsobené malým dětem, tvořivá dílna,

tělocvična, kuchyňka - možnost uvařit čaj, kávu...

VOLNÁ HERNA - každý všední den dopoledne (kromě středy) 8 – 12 h
příspěvek za jednu rodinu 30 Kč

KERAMIKA – pondělí 9-11 h, příspěvek za rodinu 40 Kč/hod

ZPÍVÁNKY – čtvrtek 9,30 – 10,15 h, příspěvek 30 Kč

CVIČENÍ PRO MAMINKY – čtvrtek 10,30 – 11,30 h, zdarma

KAŠPÁREK – hravý klub - pátek 8,30 – 10 h, příspěvek 30 Kč

BŘIŠNÍ TANCE – pátek 10 – 11 h, příspěvek 30 Kč + 30 Kč hlídání dětí

ODPOLEDNÍ PROGRAMY:

CVIČENÍ FITNESS – pondělí 17,45 - 18,45 h/30 Kč, hlídání dětí – 30Kč

VOLNÁ HERNA PRO RODIČE S DĚTMI – liché středy 15,30 – 19 h

BŘIŠNÍ TANCE – čtvrtek 18,30 h– začátečnice, 19,45 h – pokročilé

PRO CHLAPY:

SETKÁVÁNÍ CHLAPŮ – liché středy – 20 – 22 h, bubnování, diskuse

PRO DĚTI:

POHYBOVÝ KROUŽEK – pondělí 16,30 – 17,30 h, 20 Kč

KLUBKO – tvořivý ekoklub – čtvrtek 15,30 – 17,30 h, 30 Kč

BŘIŠNÍ TANCE DÍVKY – čtvrtek 17,30 – 18,20 h – začátečnice, pátek 14 – 14,50 h – pokročilé, září – prosinec (11 lekcí) – 275 Kč, jednotlivě 35 Kč

COOL-na – klub pro starší děti od 11 do 16 let – pátek 15 – 17 h, 15 Kč

PRO MLÁDEŽ:

EXIT KLUB – pátek 17 – 19 hod, 15 Kč

PLÁNOVANÉ AKCE V NEJBLIŽŠÍM OKOLÍ:

ŘÍJEN

12.10. – úterý 16 – 19 hod - WORKSHOP PRO ŽENY: „O OSOBNÍ ODPOVĚDNOSTI ANEB KAŽDÝ ŠTĚSTÍ SVÉHO STRŮJCE “ – Oáza Předmostí –Mgr. Irena Smékalová

22.10. od 18 hod - USPÁVÁNÍ BROUČKŮ - PAVLOVICE

22.10. od 18 hod - WORKSHOP PRO MLÁDEŽ – „CESTOU MANŽELSTVÍ“ - přednáší manželé Irena a Petr Smékalovi – Přerov - centrum SONUS

LISTOPAD

5.11. - EXIT DISKO – KD PAVLOVICE

17.11. KURZ DRÁTOVÁNÍ - Ráj

VÍKEND PRO TÁTY S DĚTMI – termín bude upřesněn

28.11. - ADVENTNÍ VARHANNÍ KONCERT

A PŘEDVÁNOČNÍ JARMARK - PAVLOVICE

PROSINEC

2.12. – od 17 hod - ADVENTNÍ DUCHOVNÍ OBNOVA – VNITŘNÍ OSVOBOZENÍ, přednáší F. Bohmová - PŘEROV – kostel Sv.Vavřince a centrum SONUS

9.-12.12. - VÍKEND PRO MUŽE – KRIZE STŘEDNÍHO VĚKU – uprostřed Valašských lesů

19.12. - VÁNOCE PRO ZVÍŘÁTKA V LESE – HRADČANY – sraz na výletišti ve 14 hod

Aktuality na webové stránce www.raj-pavlovice.cz

i na nástěnce v zastávce v Hradčanech.

Další informace na tel.: **731 604 120**,

email: rodiny.prerov@seznam.cz,

Za tým CPR Ráj Hana Školoudová

Události v roce 1938

Vážená redakce !

Máme zde opět smutné a tragické výročí událostí v r.1938, které de facto byly původním počátkem likvidace Československé republiky. Domnívám se, že by nebylo ku škodě, kdyby se zejména mládež a vůbec generace, které toto období neprožily, alespoň částečně seznámily se situací, která zejména v roce 1938 v pohraničí, zvaném Sudety, byla. Milena Jesenská ji prožila a zaznamenala. Je na Vás, zda a jak její svědectví zveřejníte.

zaslal do redakční schránky Ing. Oldřich Tihelka

Milena Jesenská se narodila v zámožné rodině . Její tetou byla spisovatelka Růžena Jesenská. Od roku 1924 působila v Národních

listech jako fejetonistka a překladatelka. Později neměla stálé zaměstnání, až v roce 1937 zakotvila v časopise "Přítomnost" ". Psala i do časopisu "V boj". Na konci roku 1939 byla pro intenzivní odbojovou činnost zatčena, vězněna a na krátký čas i propuštěna. Na konci léta roku 1940 byla Milena Jesenská opět zatčena a převezena do koncentračního tábora v Ravensbrücku. Zde velmi těžce onemocněla a v květnu, roku 1944, zemřela.

* * *

Sudety - září 1938

Milena Jesenská, časopis PŘÍTOMNOST čís. 36/1938

Zaznamenal : Oldřich Tihelka 1999

Přes sudetský kraj se převalily - jako přes nás přese všechny - čtyři měsíce prudkého napětí. Ale zdá se, že německá propaganda skutečně dovede kouzlit. Zatímco se snaží vyvolávat v nás dojem, že je válka přede dveřmi, zatímco demokratičtí lidé poslouchají na hranicích střelbu při německých manévrech, zatímco v každém z nás dříme obava "co kdyby přece", povedlo se jí uchovat mysl svých lidí takřka jako v bavlnce. Zatímco Češi a demokratičtí Němci na severu čekají takřka s holýma rukama, bude-li to válka, bude-li to puč Henleinovy strany, bude-li to stávka a sabotážní akce, bude-li to pogrom - ukládá se většina henleinovců pokojně k spánku v pevné důvěře, že to bude anšlus.

Zprávy o závažných událostech, které zaslechli i lidé v Americe a Austrálii nedolehly k lidem v Liberci a Chebu. Ani dohoda Francie s Anglií. Ani prohlášení Francie. Ani prohlášení Anglie. Ani Rooseveltova a Hullova řeč. Ani prohlášení Litvinovo; nic z toho neslyšeli. Kočí, šofér, číšník, dělníci v textilkách, topič, příručí - pokud jsou henleinovci, žijí všichni v příjemných operetních představách, kterých nabyli, hledíce na fotografie z poanšlusové Vídně: německé vojsko nic, jenom les zdvižených pravic. Ani okolnost, že se to už trochu protahuje a že ten den nějak divně na sebe dává čekat, že se sune z termínu na termín, že je třeba předělat všechny písničky, protože se už nerýmují (Im Mai holt er sich die Tschechei...), ani to nebudí v nikom podezření, že snad někde něco nesouhlasí. Vzpomínka na naše vojsko už zřejmě vyrchala, překvapení, které vyvolalo, je polozapomenuto. Mladí henleinovci chodí buď v uniformách nebo horáckých krojích a chovají se zase sebevědomě, jako lidé, kteří to zřejmě vědí lépe.

Celý kraj se zřejmě "přiznává k nacionálně socialistickému světovému názoru", zdraví vztyčenou paží a siegheiluje, nosí odznaky SdP, bílé punčochy, okované boty duní po dláždění a dívky nosí na uších zapletené copánky s mašličkami, dirndly a hubertusy. Celá Henleinova strana paráduje v pohraničí v kostýmech nacionálně-socialistického světového

názoru v naprostém přesvědčení, že se jí nemůže nic stát. Henleinovské ordnerské oddíly pochodují mlčky městy a vesnicemi. Ordneři - hoši mezi 16 až 21 lety - středoškoláci, cvičí z pátku na sobotu nebo ze soboty na neděli pochodování, rozčlenění ve vojenské útvary, rázují v četách do okolí. Ostatní mají "turneři" - vůdci čet - pasy a přejíždějí hranice, zúčastňují se pravidelného cvičení v Německu. Tato cvičení mají zvláštní ráz a jmenují se "přibližovací cvičení". Když se byli v Německu naučili "přibližovat se", odjíždějí zpět do Československa, učít zdejší německou mládež, která vítat ty, kteří se přibližují. Každá silnice má na hranicích pohraniční závory a u těchto závor se denně koná jakési symbolické divadlo: na německé straně pochodují uniformované čety až těsně k závorám, na naší straně stojí henleinovci se vztyčenou paží po celou dobu tohoto výstupu, zdravíce s němou divadelností své "bratry z mateřské země". Několik našich lidí si při tom duchapřítomně vzpomnělo na fotografický aparát. Přesto však, že se zdá, jakoby příslušníci SdP žili ve skleníku, živíce se podivnou krmí své neúnavné propagandy, rysuje se tento politický útvar po těchto trpkých čtyřech měsících zřetelně - a kupodivu - nikoli pro nás beznadějně. Členové SdP - nejsou dávno tak jednotní a jednomyslní, jak se na první pohled zdá a jak by nám "Zeit" ráda namluvila. A právě rozdíl mezi nimi znamenají dva body pro nás - předpokládáme-li, že se bude v těchto krajích dělat rozumná hospodářská a nacionální politika.

Samo vedení Henleinovy strany nás nemusí zajímat. Od té doby, co Henlein odpověděl na Runcimanovy návrhy, že "se musí zeptat" není mezi námi nikoho kdo by si činil iluze o myšlenkové a politické orientaci těchto lidí. Protože jasně víme, že budou chtít vřdycky jenom to, co jim bude nařazeno, aby chtěli, je kratší zajímat se, co chtějí sousedé. Členové SdP rozpadají se pak na tři části asi stejně veliké: na starý kádr strany, který dává přednost násilnému řešení a sice jakémukoli násilnému řešení. Tyto lidi neuspokojí žádné řešení a žádné ústupky, jsou zřejmý a jasný bod proti nám a jsou patrně trvalou svízeli republiky. To je jedna třetina. Druhou třetinu tvoří lidé, kteří přišli do řad SdP z roztrpčení nad hospodářskou bídou.

Jací jsou ti druzí, jsem popsala v květnu zevrubně. To je stále totéž: teror, vyhrůžky, vykazování z práce, hrozby - a na druhé straně podléhání nátlaku, strach, umořená únava. A přece jsou ovšem tito lidé bod pro nás. Stačí znemožnit teror, především teror zaměstnavatelů na dělníky a zaměstnance, aby tito lidé pomalu okřáli a vrátili se tam, kde původně byli a kde by snad i dnes rádi byli, kdyby se nebáli.

Jak vypadají ti poslední, vám mohu říci. Mluvím s železničářem. Mluví česky velmi dobře, teprve po několika větách poznávám, že není Čech. Ne, je Němec. Je organizovaný ve straně českých národních socialistů - ukazuje mi legitimaci - má ženu Češku a dvě děti, které chodí do české

školy a neumějí německy. Je zaměstnán u českých státních drah plných deset let jako "smluvní". Vydělává 450 Kč měsíčně. Bydlí u rodičů - Němců, kteří mu dávají zdarma byt. Má čtyři bratry - Němce. Dva jsou zaměstnání v Německu, dva ve Varnsdorfu. Všichni čtyři mají vlastní byty a rodičům dávají malou podporu, jen on nemůže dávat rodičům ani haléř, naopak bere od nich. V rodině je ovšem terčem věčného posměchů: koukej co ti dávají Češi! Za deset let se mu nepodařilo získat definitivu - být smluvním zaměstnancem totiž znamená výpověď na hodinu a žádné pojištění. "Podal jsem si teď žádost o strážní domek, který se uvolní," povídá. "To už je pátá žádost za těch deset let, co tu jsem. Na mou duši, jestli mi ji zamítnou, dám se taky k těm henleinovcům."

Ten člověk neměl tušení, že dovedu držet pero v ruce a nevěděl vůbec, že se ho vpytávám. A když mluvil, třásl se mu ruce a po tvářích mu tekly slzy. Myslíte-li, že to je nějaký výjimečný případ, mýlíte se. Je to typický případ. A tito lidé, jichž je také asi třetina, jsou další bod pro nás. Nedovedu si představit, že by bylo těžké získat pro ně práci, prozkoumat jejich situaci a zmírnit jejich roztrpčení, rozdmýchávané tak obratně z protějščího břehu. Když se vynořila otázka sudetských Němců ve své celé hrozivosti, stálo mnoho práce přesvědčit lidi, že to je otázka nejen vnitropolitická, ale především mezistátní a mezinárodní. Bylo nesnadné vysvětlovat to v cizině. Zdá se, že dnes už všichni pochopili, co je pět let zřejmé: nejde jen o menšinovou úpravu nebo o otázku národnostní, jde o to, jak postavit hráz německému imperialismu, který má v naší henleinovské straně tak výtečného berana. Ale právě dnes, kdy jsme - bůhví, že bez propagandy - docílili tak chvályhodné zřetelnosti, právě dnes se musíme znovu vrátit k původní stránce problému; k okolnosti, že je také vnitropolitický. Dvě třetiny lidí ze SdP dávají skutečně naději na pozitivní výsledky. Ty dvě třetiny jsou dva body pro nás. Anebo lépe řečeno: to jsou dva body, kde bychom měli začít pracovat, aby se připravila lidem cesta zpátky - těm, kteří se jí chtějí dát. "Erst muss es möglich sein auch armen Leuten vom grossen Brotleib sich ein Stück zu schneiden." (Žebrácká opera, Bertolda Brechta - pozn. O.T.) Je dobře podívat se jednou na čísla takového úseku, který je obydlen nezaměstnanými, abychom si uvědomili, jak hrozně leží nezaměstnanost na bedrech zdejšího lidu, jak tvoří kulisu celého "zradikalizování". V okolí Liberce na příklad jsou samé textilky. Od nepaměti tu stály menší nebo větší tkalcovny a celý kraj pro ně pracoval. Vlastně tento kraj žil převážně z vývozu na Balkán, do Rumunska a do Jugoslávie; zboží, které se vyváželo, stačilo právě tak poptávce tamějšího poměrně chudého trhu - co do jakosti i co do početnosti. Průmyslový rozvoj těchto států ochromil textilní sudetský vývoz téměř úplně. Továrny nemohly konkurovat se Západem, nebyly technicky zařízeny na výrobu moderního, kvalitního zboží. Vnitrozemský trh všechny neuživil - ba ani polovinu jich. Nedostatek hotového kapitálu - například neproplacené válečné půjčky německých průmyslníků - zamezil

modernizaci výroby, která by získala nové trhy. Světová krize dolehla poslední ranou a konjunktura po světové krizi - lépe řečeno oživení průmyslu - nepronikla tolik do výroby užitkové spotřeby, aby zachránila lidi před nezaměstnaností.

Od roku 1929 zastavilo na Liberecku práci čtyřicet závodů a vyřadily z práce 5894 lidí. Továrny, které zastavovaly práci, dožadovaly se úvěru. Jedna z nich, firma Siegmund, zastavila práci v roce 1935. Dokud pracovala naplno, zaměstnávala 355 dělníků. V posledních dnech už jenom dvě stě dělníků a deset úředníků. Tato firma se obrátila na ministerstvo financí s žádostí o státní záruku pro hypotekární úvěr ve výši tří milionů.

Nevím, je-li firma Siegmund henleinovská nebo není. Nevím, jsou-li její dělníci Češi nebo Němci. Víím jenom tolik: pokud na světě musí být člověk živ z práce, potud je pro něho práce zdrojem nejen obživy, ale i všech hodnot člověka, tedy i mravních. Má-li tento člověk pochopit, že je pro něho demokratický stát výhodnější, než stát totalitní, je třeba, abychom mu dali vědět, cítit a zažít, že tu má co dělat. Dokážeme-li to, získáme bod pro sebe.

Co se děje s našimi nezaměstnanými? Naši nezaměstnaní - chodí na práci do Německa. Z celého pohraničí je jich zaměstnáno v Německu přes sto tisíc. Na nejrůznějších pracích: na stavbách silnic, na opevňovacích pracích, na podzemních krytech. V textilkách, v továrnách na motory. V zemědělství. Tito lidé přecházejí hranice buď denně, nebo jednou týdně. Také třeba jednou měsíčně. Mnoho jich pracuje uvnitř Říše v pracovních táborech (Braunschweig 3000, Magdeburg 1400, Erfurt 1600, Warzburg 1100, Aschaffenburg 700 - to jsou nepřesné číslíce a uvádím je jenom na důkaz, že naprosto nejsou malé). Podmínky, za kterých pracují, jsou rozličné. Přijímání jsou všichni stejně, na první týden jsou zařazeni na nějakou nedůležitou práci, po několika dnech jsou předvedeni k policejnímu výslechu a teprve po zjištění všech osobních a politických skutečností jsou zařazováni na delší práce. Na důležitější a nejdůležitější. Na důvěrnější a nejdůvěrnější. Všem se však dostává nejen politických instrukcí, nýbrž i vojenského výcviku. Za Žitavou pracují českoslovenští příslušníci na vojenských opevněních na německé straně. Pracují tam na tři směny.

Všichni českoslovenští němečtí dělníci dostávají ovšem plat takový jako dělníci říšsko-němečtí, jenomže pro ně má říšská marka jinou kupní hodnotu. (Jenom namátkou: šaty, které v Německu stojí 600 Kč z náhražkové látky dostanou se v Liberci za 220 Kč. V Seidenberku stojí sklenice piva 4,70 Kč a guláš na rybím tuku 12 Kč.) Říšské marky, proměněné v Kč, dělají z muže, který je vydělavá, něco čemu tady říkají "Valutagewinner". To je člověk, který se v Německu špatně nají, týden třeba utahuje řemen, ale pak přinese v sobotu 200 - 300 Kč hotových peněz domů (mimo to co sám spotřeboval), což je o 80 - 120 Kč víc, než má

sudetský kvalifikovaný textilák. A poněvadž se vyskytly obtíže se směnou valuty, vyšlo se dělníkům v Německu do té míry vstříc, že jim zaměstnavatelé vyplácejí mzdu třeba třetinu v říšských markách, dvě třetiny v československých korunách. Při tom se jim přepočítává marka podle tamějšího kursu - tedy dostanou 11 Kč na 1 RM. Třetina tohoto platu pochopitelně stačí na dělníkovy útraty v Říši. Za zbytek si nakoupí dobré a levné české máslo, dobré a levné české uzeniny, dobrý a levný český chléb, a vezme si to s sebou na práci - na práci na německých opevněních proti československé republice. Odkud má Německo tolik československé valuty - ovšem nevím.

Zajímavě se vyvíjí poměr německého dělníka k sudetskému dělníku. Náš henleinovec je v Německu velmi nenáviděn. Dokonce tak nenáviděn, že už na různých místech došlo ke rvačkám, sabotážím, dokonce i k stávce - pokud se může roztrpčení dělníků v totálním státě nazývat stávkou. Říšskoněmecký dělník spatruje v zdejším německém dělníku muže, který snižuje jeho životní úroveň. Ale nejen to. Německý dělník dávno není takový nacista - pokud jím vůbec byl - jako sudetský Němec. Nemá už dávno takový plamen "národního nadšení" a na "utiskování Němců v Československu" kouká očima dokořán. Na stavbě silnice u Desavy došlo ke rvačce, když naši dělníci vyčítali německým "nacionální vlažnost". Náš henleinovec naráží v Německu na mrazivou překradu a podporuje ji i tím, že se dává přímo do služeb Gestapa. Tím se pak zabije několik much jednou ranou: Gestapo se doví všelicos o Československu a Gestapo se doví všelicos i o občanech vlastních - neboť horlivost malého henleinovce nezná meze. Tu horlivost známe my velmi dobře, a dnes ji poznávají dělníci v Německu na vlastní kůži.

Hádám, že mimo pana Henleina není na celém světě duše, která by se touto horlivostí dala okouzlit. Říšskoněmečtí dělníci také přecházejí hranice. Chodí k nám číst noviny. Sedí mlčky v nějaké hospodě v pohraničí, čtou, čtou a čtou. Chodí k nám kupovat knihy. Chodí k nám kupovat rohlíky. Několikrát se už stalo, že přišli v pohraničí k naší strážní lidé dávat několik marek na obranu našeho státu. A henleinovci, vracející se z práce, vypravují plni rozhořčení, že v Německu poslouchají - Mělník.

A tady je další bod pro nás. Výhoda, která v okamžiku snad nic neznamená, která jednou však může znamenat nedozírně mnoho. Slyšela jsem v poslední době mnoho politiků tvrdit, že v totalitním státě nehraje lid žádnou úlohu, jeho přání nepadají na váhu a jeho hlas není vyslyšen. Snad. Ale tato trpká skutečnost platí právě jen - do chvíle války. Státy mohou učinit svému lidu téměř všechno - jen jedno nemohou: vést válku bez lidí. Každým okamžikem války bude nabývat lid větší a větší moci a bude zřetelněji nastupovat na jeviště dějin jako živel, který má co říci.

Na 1. máje byla v pohraničí ještě situace taková: velký průvod SdP a

několik demokratických skupin. O volbách a předvolebních kampaních bylo totéž. Velká většina SdP a všelijaké stranické hádky, předvolební stranická agitace, obvyklý volební zápas, kdo z koho. Řekněme to asi tak: na jedné straně totalitní způsoby, na druhé straně demokratické nezpůsoby. Vanula-li hrůza z ucelené pohotovosti SdP, vanul strach ze stranické roztržiténosti lidí, kteří se jí měli postavit na odpor, zabrala tolik času, že někde oslabil demokratické projevy 1. máje i demokratickou volební soudržnost. Češi stáli v rozpacích před demokratickými Němci, sociální demokraté zachovávali rezervu vůči komunistům, hraničáři stáli v toporné opozici ke všemu socialistickému vůbec. Tehdy se ještě každá skupina bránila po svém a na vlastní pěst. Člověku, který projížděl zdejší krajem, bylo hořko z malichernosti stranických problémů a krátkozrakosti místního pohledu na věci.

Stačily však poslední čtyři měsíce, aby odplavily všechny neshody a strhaly všechny přehrady. Češi hovoří s německými sociálními demokraty lámanou češtinou nebo lámanou němčinou, ale srdečně. V městečkách i vesničkách se pořádají společné večery Čechů i Němců, zpívají se české i německé písně, přednášejí se české i německé básně, čtou české i německé noviny. Nepochybuji, že politické teorii zůstávají zřetelné rozdíly. V životní praxi je však jenom zástup lidí, kteří slyší přes hranice štěkat kulometry a dívají se na odměřené pochodování uniformovaných strážů, hledí na černé vojáky, stojící špalírem v Aši, pozorují pohyb motorizovaných čet a vědí, stane-li se tu něco, povede se nám všem stejně.

Vyděšení lidé už dávno odvezli jmění, nábytek a co mohli, továrníci odstěhovali sklady do vnitrozemí nebo je vyprodali nachvat a hluboko pod cenou. Ti, kteří zůstali, jsou dokonale klidní. A dokonale jednotní. Jsou pohotoví a bdělí. Střídají se v jakési dobrovolné civilní pohotovosti. Spolkové domy nejsou už nikdy opuštěny. Lidé neodcházejí z redakcí, aniž by řekli kam jdou. Najdete je o půlnoci jako v poledne. Jsou docela jiní, než byli v květnu. Jejich nervy prodělaly desetkrát tolik, co naše. Mluví hrozně neradi. Jsou vyhublí, vypadají skoro jako vojáci, jsou úseční a dívají se věcem rovnou do tváře. Ale především jsou spolu. Němci a Češi a sociální demokraté a národní socialisté a komunisté. Všichni při tom napětí pracují, ženy vaří, děti chodí do školy. Ani jeden z nich si nestěžuje, nikdo netvrdí, že to nevydrží. Mluví nepateticky o velkých věcech, jako je válka a umírání. Jsou úžasně nedramatičtí. Ba, dělají vtipy a usmívají se. "Já bych odtud nešel", říká vám člověk, který by jistě mohl kdykoli odejít. "Jak bych mohl opustit své kamarády?" "No copak děláte vy, tam v Praze?" povídá dobrácky druh, "jakkak to tam usmolíte?" "Co budeme dělat? Inu budeme holt stát a třeba umřem. Či víte nějakou lepší radu pro nás?" povídá mi cestář, tvář rozpraskanou sluncem, kolem očí vějířky docela veselého smíchu.

Mluví s teoretikem německé strany sociálnědemokratické o principiálním stanovisku k pracovním táborem, o jejichž zavedení se mluví i u nás. "V zásadě nejsme proti," povídá a předpokládá námítky, mává netrpělivě rukama: "Aspoň bychom měli dát kam mládež a vyrvali bychom ji z nezaměstnanosti a nacistické výchově. Ne, pracovní tábory nejsou ideál. Ale víte, teď všechno záleží na tom, jaká pohotovost se rozvine v demokratickém světě. Najde-li demokratický svět na demokratické základně dosti hbitosti, aby soutěžil se světem diktatur - máme vyhráno. A věřte mi, dnes musíme všelicos opustit, čeho jsme se ještě včera zuby nehty drželi, dnes musíme pružně myslet, rychle jednat, teorie vyházet a s myšlenkami zacházet jako generální štáb. Prohrát? Ale kdepak! Můžeme nanejvýš umřít, ale nemůžeme prohrát!" A jeho plavá německá tvář se usmívá zeširoka, jako by žertoval.

Nevím, jak to říci, ale z těch lidí proudí přímo klid a dobrá víra. V tom klidu není ani stín otupělosti a v té dobré víře není stopy po planém optimismu. Snad mi nebudete věřit, ale nechtělo se mi odejít. Sedíte s lidmi, o nichž ani dobře nevíte, jak se jmenují, za městem na mezi. Šli vás doprovodit k nádraží, ve tmě svítí ohníčky laciných cigaret. Tam padne věta česká, tam německá. Někdo překládá. Do nočního ticha bouchne výstřel. Druhý. Třetí. Pak celá řada. A najednou cítíte takový ostrý až nesnesitelně zřetelný pocit solidarity s těmi lidmi, které téměř neznáte. Máte chuť sednout si k nim a říci: já tu počkám s vámi, jak to dopadne. Téměř se hanbíte, že odjízďte do Prahy, o kousek dál do bezpečí. "Vyřídte v Praze, že se nebojíme!" loučí se se mnou. "Ne, bojíme se! Wir fürchten uns nicht!" Pravím vám: v té poslední větě je deset bodů pro nás.

* * *

Sudety - říjen 1938

Milena Jesenská, časopis PRÍTOMNOST č. 41/1938

Zaznamenal : *Oldřich Tihelka 1999*

Nepatřím k lidem, kteří byli v zajetí krásných slov, jako je právo, spravedlnost, morálka. Nikoli proto, že bych se vášnivě nestavěla za jejich skutečný a pravý význam a zvuk, který mi zněl vždycky jako zvuk jediné pravé mince na světě. Ale kdo měl uši k slyšení a oči k vidění, slyšel tato slova vždycky z úst mocných ve chvíli, kdy ukládali bezmocným břemena. Příliš mnoho bezpráví se učinilo za zvuku pochodové hudby ve jménu práva a lidskosti v posledních letech. Příliš mnoho lidí padlo v míru, nad kterým svět tak jásá. Všechny kruté údery do práv lidu zahalovaly se vždycky do závojů morálních a ušlechtilých frází. Nikdo na světě nelační tolik po ušlechtilosti a právu, jako chudí, neboť oni ho potřebují jako denní chléb. Kdykoli bylo třeba přimět lid, aby jednal krutě a nechápal co činí, bylo

mu řečeno mnoho krásných nepravd. Pravím to proto, že mohu psát následující řádky jenom tehdy, smím-li je psát skutečně jasně, pravdivě a tvrdě.

Zastávala jsem se na těchto místech o podporu a bezpečnost sudetských demokratů ze všech sil, dokud byl československý stát v situaci, kdy jim tuto podporu a bezpečnost mohl dát. Myslím, že nemohu být podezírána, že si dnes právě jako včera nepřeji dosti vroucně, aby se jim jí dostalo. Jenže situace je taková, že československý stát jim dnes už tuto podporu a bezpečnost dát nemůže. To je situace trpká, nevím, zda bolestnější pro nás nebo pro ně. Ale místo narážek, tutlání a mlhavých výroků je třeba jasně to vyslovit. A nejen to: je třeba jasně vědět, přesto, že my už nemůžeme mnoho dělat, musí se rychle něco stát.

Věc je ta: Ať zůstane hranice okupovaného pátého pásma tak krutá, jako je dnes, nebo ať se o něco málo pozmění, za těmito hranicemi zůstává dnes mnoho Čechů, kteří přirozeně patří k nám. Jakým způsobem se vyřeší složité opční a majetkové otázky každého jednotlivce, zatím nikdo neví. Je přirozené, že jsou tito Češi v Třetí říši první, kteří mají nárok na to, aby přišli do Čech. Ze Slovenska a Podkarpatské Rusi se nám pravděpodobně vrátí spousta české inteligence, která bude - aspoň prozatím - určitě bez práce. To samo znamená už obrovské přelidnění toho kusu Čech, který zbyl. My jsme však velmi zchudli. Není pochyby o tom, že budeme žít dál, ale je jisté, že budeme žít hůře, než jsme žili, a sice každý jednotlivý z nás. Bude to chvíli trvat, než začneme stavět nové silnice, budovat nové továrny a železniční spoje, jak píší noviny.

Především je třeba likvidovat včerejšek. Nepodaří-li se nám v klidu a pořádku likvidovat hospodářsky, co bylo včera naše, a současně s tím zvládnout všechny důsledky obrovských přesunů statisíců lidí, budeme se podobat záchrannému prámu, který, odvážeje z potápějící se lodi cestovatele do bezpečí, naložil více lidí, než může přepravit.

Ze sudetských zemí, obsazených německým vojskem, přicházejí demokratičtí Němci. Nebudu vám zdlouha vyprávět, co prožívají, co ve svých domovech zažili a co je čeká, budou-li se muset vrátit. Mnoho jich bylo do třetí říše odvečeno právě tak, jako čeští hraničáři, četníci a muži finanční stráže. Ti, kteří chtějí utíkat až teď, už utíkat nesmějí. Ti, kteří utekli dříve, jsou tady bez domova, bez jídla, bez peněz, bez práce a bez vyhlídky na ni. Jsou tu ženy, které nemají tušení, kde jsou jejich muži, a nevědí, jak a zda se shledají. Ba jsou tu i osamělé děti. V celé Praze je sotva dům, kde by se nekrčilo několik uprchlíků. To jsou ti šťastní, kteří tu někoho známého měli. Tisíce lidí však utíkalo do neznáma. Nechci líčit jejich bídu, úzkosti a strádání. Za pět posledních let jsme viděli víc než často, jak žijí Němci, kteří prchají před německou národní pospolitostí. Uprchlíci u nás žijí navlas tak.

Jsem český svědek, že tito lidé pět let stáli na severu, stavíce se každý zvlášť a všichni společně s neuvěřitelnou statečností po bok Československé republiky. Oni bojují už pět let. Československá republika a nikdo z nás nemůže a nesmí na to zapomenout. Ale z vřelé vděčnosti a z bolestné úcty nemohou ti lidé žít. Kdyby byla válka, měli jsme pravděpodobně dnes několik stotisíc mrtvých. V tomto míru máme několik stotisíc padlých - ale tito padlí žijí. Živý člověk chce jíst a žít. A my, v jejichž předních liniích míru ti lidé padli, jim to asi trvale nemůžeme dát.

Ve hrůzách války je ještě něco, jako slabý odlesk spravedlnosti: byli jsme ve zbrani, a na svých místech, a byli bychom padli podle toho, jak by byla přišla kulka. V hrůzách míru je však už docela krutá a vyslovená nespravedlnost - padli všichni, kdo byli pro vás.

Nuže, my jsme tento mír neudělali. Byl nám vnucen. Dovolte, abychom řekli, že "vnucen" je slovo mírné. Když rozvíráme noviny, čteme o velkém uznání, které se Československu dostává za oběť, již přineslo světovému míru. Omyl. Nepřinesli jsme žádnou, neboť oběti se skládají jenom dobrovolně. Pravda je jiná: byli jsme obětováni a máme tu několik tisíc živých padlých spolu s několika tisíci německými a rakouskými uprchlíky, kterým jsme dopřáli právo azylu. Odpovědnost za tyto padlé nepadá na nás, nýbrž na vládu francouzskou a anglickou, která si tento mír přála.

Těch několik set uprchlých a prchajících německých demokratů není jenom lidský problém a věc nějaké humanity. To je především svízelný vnitropolitický problém. Nebude-li řešen ihned a plánovitě, může z problému vyrůst svízel. Náš lid je sice trpělivý, laskavý a dobrý, s hlubokým smyslem pro právo a křivdu. Ale tento lid je současně hluboce zkrúšen, podrážděn a rozbolestněn. Od bolesti a přeúnavy, od velkého břímě a zklamání je k pocitům touhy po pomstě maličký, nebezpečně maličký krok. Odjakživa byla pomsta výrazem zmučeného bezpráví, a nikdy se nevybila tam, kde měla, nýbrž tam, kde mohla. Pomsta je akt slabých vůči slabším. Budeme-li nuceni zatížit svůj lid tak, aby byl přetížen, můžeme vědět jasně, vůči komu se jeho hněv nejspíš může obrátit. Dopustíme-li či dopustí-li západní velmoci - aby z lidu, který musí jít po práci, se stal lid, který začne také házet nevinné přes palubu - nebo přes hranice - (a v tomto případě nejen nevinné, ale naše spolubojovníky) dostane náš lid hlubokou morální ránu, ze které není snadno se vzpamatovat.

Čteme v novinách, že se pořádají po Francii a Anglii sbírky ve prospěch demokratických německých uprchlíků. Dva miliony korun došly už do Prahy. Snad bychom měli říci: děkuji. Je mi líto, že to nedovedu. Domnívám se, že nikdo z nás, kdo prožil tyto dny, noce a týdny, to nedovede. Mlčeli jsme, když se nám braly miliardy, naše hory, lesy, doly, železniční spoje, práce dvaceti let. Z naší generace sotva kdo dovede pocítit pokornou vděčnost. Byli jsme tvrdí k sobě - jak tvrdí, to sotva dovedeme pochopit.

Musíme mluvit tvrdě i k vám. Neboť není konec mezi vámi, našimi spojenci a námi. Stáli jste u kolébky našeho nového státu a stali jste se jeho soudci.

Nuže, dva miliony je málo. Sbírat je vůbec málo. Jak velice si vážíme soukromé iniciativy lidí, nezúčastněných na našem osudu, například švédského svolání ke všem národům na "pomoc hladovějícímu Československu", tak velice postrádáme plán západních velmocí, který by zachránil lidi, jež trvale uživit nám bylo znemožněno. Víím velmi dobře, co jsou sbírky. To jsou polévky a obnošené kabáty pro lidi bez domova. To je sice okamžitá pomoc, ale o okamžitou pomoc nejde. Prozatím v Československu nikdo nehladoví. I my budeme rozdávat polévky. Už rozdávat. Nejde o pomoc hladovějícímu Československu - jde o to, jak a kam vystěhovat lidi, kteří stojí mezi dvěma trýzními: mezi trýzní koncentračních táborů v Třetí říši a mezi trýzní naprosté nezaměstnanosti v zemi zchudlé, která napíná všechny síly, aby zabezpečila svoji budoucnost a dala práci lidem svým. Československo se může pro tyto lidi stát přestupní stanicí. Ale jak tvořit přestupní stanici, když hranice všech států jsou hermeticky uzavřeny a propouštějí jen desítky lidí po nekonečných kapitálových zárukách, zatímco statisíce bez jediného haléře nemohou nikam? Rozdělení Československa se zabránilo nejen válce, ale i velkým finančním ztrátám vlády francouzské a pravděpodobně i anglické. Zlomek těch ztrát stačí, aby se německým uprchlíkům v Československu pomohlo najít novou existenci.

Je třeba především:

1. Otevřít hranice některé z francouzských nebo anglických dominií pro milion německých vystěhovalců.
2. Peníze, které se seženou, použít nikoli k nekonečnému vytváření marných polévek hladovým - živý člověk je totiž hladov dnes, zítra, pozítří, za rok, za deset let, až do smrti - nýbrž k plánovitému a spořádanému přestěhování těch lidí a k jejich kolonizačním možnostem.
3. Sdílet československé vládě, do kdy může bezpečně počítat s touto pomocí. Dovedli jste jednat velmi rychle - ba bleskurychle - když šlo "o ubohé, utiskované henleinovce". Je třeba jednat právě tak bleskurychle, jde-li o skutečné bezpráví na lidech, kteří stáli jako stráž myšlenky demokracie - tedy i stráž vaší myšlenky - a kteří za ni padli, zůstávajíce naživu.
4. Bude-li československá vláda znát přesný a závazný termín, kdy bude s vaší pomocí těmto lidem možno odejeti, nalezne jistě i v dnešních dnech přechodnou pomoc pro ně. Na krátký čas chceme všichni, můžeme a musíme pomoci..

O ztrátě paměti

Ing. Oldřich Tihelka

Motto: *Dějiny nemají žádný vyšší smysl a také nikam nesměřují. Jsou výsledkem prakticky nepřehledného množství silokřivek lidských zájmů a tužeb, civilizačních střetů i přírodních podmínek* (Vladimír Nálevka: Světová politika ve 20. století, Nakladatelství Aleš Skřivan ml., Praha 2000).

Před zveřejněním vlastní úvahy, jsem vážil slova dr. Josefa Landergotta: *„Dotknete-li se takzvaných národních pravd, vrhnou se na vás navzdory tomu, že píšete pravdu! Těžko si dovedu představit, že by se průměrný Čech nerozhněval, kdyby se mu někdo pokousil vzít iluze, s kterými vyrůstal a stále žije.“*

Objevování minulosti vlastní i cizí není v podstatě nic jiného než hledání ztracené paměti. Podíváme-li se podrobně na kteroukoliv kapitolu našich dějin, často zjistíme, že skutečnost byla tak trochu jiná, než nám říkali ve škole. Přirozeně učebnice dějepisu musí zjednodušovat, neboť žáci nemohou obsáhnout látku ve všech podrobnostech a souvztažnostech. Ale důvody jsou i jiné. Jednou z mnoha lekcí, které nám 20. století udělilo, je právě zjištění nepostradatelnosti paměti. Samozřejmě není žádnou náhodou, že právě nejhorší režimy jsou vždy doprovázeny zejména úporným vymýváním paměti, zkreslováním minulosti a falzifikováním dějin.

Neexistuje jediný stát, kde by se člověk něco dozvěděl o temných stránkách minulosti vlastního národa z oficiálních učebnic. Každý stát dává přednost uchovat z minulosti pouze to, co jeho občanům lichotí, co je povzbuzuje, co jim dává pocit hrdosti a posiluje jejich národní sebevědomí. Koneckonců již Konfucius (551 - 479 př.n.l.), řekl: *„Kdybych měl vládnout, tak první, co udělám, bude to, že vrátím slovům jejich původní význam.“* Podle Konfucia určuje osud člověka to, že se lidé dělí na *urozené a nízké*, což není možno změnit: kdo stojí níže, musí se bez reptání podřídít tomu, kdo stojí výše. A to přinejmenším svědčí o tom, že současná situace není ničím výjimečná....

Odkrývání vlastních masakrů, zločinů, nízkostí je vždy individuální snaha, k níž se odhodlá pouze nepatrný počet jedinců. Proto je zřejmě přirozené, že se doposud žádný národ neodhodlal potrestat své vlastní zločince a dává přednost všeobecnému usmíření a zapomnění. Španělsko ukončilo občanskou válku památníkem všem obětem bez rozdílu, v Argentině nebyl

za tisíce zmizelých lidí nikdo postižen, v Kambodži se Rudí Khmerové účastní voleb, v Rusku a ve všech jeho guberniích se aparátníci proměnili v byznysmeny. Stejně tak tomu bude jednou v zemích bývalé Jugoslávie, v Číně, v Íránu, ve Rwandě a jinde. Jak tedy můžeme očekávat od Čechů, aby se vyrovnali s minulostí, která jim navíc byla vnucena, a tudíž poskytuje jim možnost cítit se obětí? Očekávat po pádu vrahů a zločinců nějakou nápravu, nebo dokonce spravedlnost, může přinést nanejvýš zklamání. Nemá cenu si namlouvat, že by se někdy nějaká společnost odhodlala jako celek skutečně vyrovnat se svou minulostí a alespoň morálně odsoudila ty, kteří ji samotnou terorizovali. Zřejmě to patří k přirozeným zákonům fungování celku, s nimiž je lepší se vyrovnat než se jimi zbytečně užít. Francouzům trvalo padesát let, než se odvážili nadzvednout opatrně pokličku nad svou kolaborací za německé okupace. O zločinech francouzské armády v Alžírú a jinde je možné se sice dozvědět v odborných knihách určených malému kruhu zájemců, ale oficiální historie je taktně obchází, aby nedemoralizovala francouzskou armádu a neposkvřnila její čest. Angličané jsou dodnes pevně přesvědčení o tom, že i kdyby Hitler Anglii dobyl, oni by se ke kolaboraci nikdy nesnížili. Téměř nikdo neví, spíš nechce vědět, že na anglo-normandských ostrovech, jediném britském území okupovaném Němci, rodilí Angličané udávali a kolaborovali jako kdekoli jinde. Zpráva, kterou o tom tajná služba po válce vypracovala, byla tak otřesná, že Winston Churchill osobně přikázal ji zavřít na padesát let do archivů, aby zabránil poskvrnění sněhobílé anglické hrdosti. Pokud tedy vůbec někdy k nějakému „vyrovnání“ s minulostí dojde, je to vždy tak pozdě, že většina postižených již ani není na světě a z pachatelů jsou neškodní staříci. Nevyhnutelně se tak vtírá otázka, jestli pak nemají pravdu přírodní národy, které z minulosti uchovávají ve své orální literatuře pouze hrdiny a jejich odvážné skutky?

Lidská povaha je už taková, že dokáže proměnit v pravý opak i sebelepší úmysl. Z historie víme, že objevování paměti posloužilo demagogům k rozpoutávání vášní a nenávisti všeho druhu. Drtivá většina momentálně probíhajících válek a ozbrojených konfliktů se koná pod záminkou nápravy minulých křivd, které jsou často staré několik desetiletí, ne-li století. Není nic lehčího, než probudit nejnižší pudy poukazováním na nespravedlnosti a krutosti spáchané v dávné minulosti. Hluboce zakořeněná přínáležítost ke klanu či kmenu a potřeba identifikace s nadosobním celkem způsobují, že je člověk často ochoten vzdát se i svého pohodlí, aby odčinil nespravedlnosti spáchané na jeho předcích. Největší krutosti jsou vždy páchaný ve jméno nejvznešenějších ideálů, protože pouze pocit, že člověk jedná pro dobrou věc, ho zbavuje posledních zábran. V člověku přežívá cosi, co mu brání připustit, že potomek zločince není nevyhnutelně sám zločincem, a že dokonce i potomek oběti se může velice lehkou proměnit

v docela obstojného kata. Ani vina ani zásluhy dědičné nejsou. Přítomnost nemůže na minulosti nic změnit, s ozvěnou hanebností je nutné se naučit žít, třebaže to není snadné. Dnešní násilí nenapraví násilí spáchané v minulosti, ale může být příčinou násilí v budoucnosti. Což je právě důvod, aby vyrovnání s minulostí proběhlo co možná nejdříve a nejkultivovaněji, protože mrtvola ve skříni by se mohla jednoho krásného dne probudit a začít vydechovat svůj otrávený a páchnoucí dech. Sami a velmi brzy jsme poznali, že "zápachu" v naší společnosti se nezbavíme ani ucpáním nosu, ani rozprašováním voňavek.

Nemá tedy cenu si dělat iluze. Jenže, je možné se smířit s tím, že minulost je nenapravitelná, že nikdo nic nezmění na tom, co se stalo? Samozřejmě je špatné, že většina nespravedlností zůstane neodčiněná, že absolutní většina skutečných viníků ujde trestu. Otázkou však zůstává, jaké závěry z tohoto konstatování vyvodit a jak s tímto vědomím žít. Bezmoc je úplná. Nejhorší na tom jsou pochopitelně ti, kdo se nepodřídili, kdo se nesnížili. I když žádné díky a vděčnost neočekávali, zbývá jim jen hořkost. Ze zoufalství není úniku, náprava neexistuje, život se valí lhostejně dál. Zbývá jen individuální úsilí alespoň si pro sebe sama pojmenovat věci pravým jménem. A to je právě ten hlavní důvod, proč by zločin měl být nazýván zločinem, vražda vraždou, podlost podlostí, udání udáním atd. Teprve když jsou věci nazvány svými skutečnými jmény, je možné přistoupit i na hledání následků. I hlupák nakonec připustí, že ten, kdo přistoupil na spolupráci pod nátlakem, za výjimečných okolností, nese menší vinu než ten, kdo na něj nátlak vyvíjel. Je ohavné zaměňovat kata s obětí a tvrdit, že každý nese kus viny.

Žádná společnost se doposud neobešla bez lží a zapomnění. Je snadnější vládnout společnosti spojené alespoň společným pocitem, ne-li společnou myšlenkou než zástupu samostatných osobností. Společnost potřebuje mýty a moderní mýty nejsou nijak odlišné od mýtů starověkých. Pouze cizí návštěvník však vidí, jak společně sdílená představa ovlivňuje každodenní život. Doposud se nenašel stát, který by vynakládal obrovské úsilí na potlačení špatného svědomí a relativizaci svých zločinů. Žádný stát nepřipustí, aby se v učebnicích historie procházeli vrazi mluvící jazykem jeho příkazů a nařízení. Když už se jim nemůže vyhnout, nazývá je dobyvateli, objeviteli, velkými muži, významnými osobnostmi apod. Pro Američany navždy zůstanou první osadníci vzorem pracovitosti a odvahy, ne těmi, kdo bez váhání vyháněli a vraždili původní obyvatele. Třebaže je naprosto zřejmé, že většina zemí by bez krveprolití vůbec nevznikla, nahlas se to říkat nesluší, aby neutrpělo svědomí spořádaných občanů. Je to falešná hra. Lidé velice špatně snášejí představu, že by mohli být potomky zločinců. To vše patří k naprosto běžnému fungování, které žádné

podstatné změny nedoznalo. Bylo by směšné se nad tím pohoršovat, ačkoli je to první důvod, proč je lépe se mít na pozoru před jakýmkoli státem.

Dalšími z oblíbených pojmů 20. století jsou národ a lid. V jejich jménu se vyhlášovaly války, vynášely rozsudky, připravovaly plány, organizovaly akce... Jsou to slova tak všeobecná, že by se mohlo zdát, že byla vymyšlena pouze k potřebě těch, jimž nějakým způsobem slouží. Nicméně i tyto teoretické výrazy mají svůj původ ve skutečnosti. Zdá se, že národ skutečně existuje, i když není snadné jej definovat. Pokud národem nerozumíme pouze součet bytostí žijících na určitém území, pod vlivem jistého společenského klimatu a vystavených stejným či podobným vlivům, pak lze zhruba říct, že národ je nespécifikovaná množina lidí, která přijala za svou představu, kterou si udělali ti, kdo v jejím jménu vystupují. To znamená ti, kteří ji přijali za svůj obraz, jenž je jim sugerován školou. Ti, kdo jednají způsobem, který lze zachytit statistikami a průzkumy, ti, kdo reagují podle očekávání ekonomů, sociologů a jiných plánovačů. Ti, k nimž se obrazejí tvůrci televizních seriálů, výrobci reklam, tvůrci prapodivného umění, organizátoři tzv. sportovních utkání a další. Zkrátka všichni, kdo jednají tak, jak to od nich jejich představitelé očekávají.

Jenže když se řekne stát, tak se pořád ještě jedná o živé bytosti, které jej představují a v jeho jménu vystupují. Stát není neměnnou realitou jako třeba pohoří, které musíme přijímat takové, jaké je. Stát ale není ani abstraktní konstrukce, ale zcela jasně vymezený počet lidí z masa a kostí. Chlácholivá, útešná, povzbuzující lež patří k běžné výbavě všech státotvůrců. Žijí v upřímném přesvědčení, že je jejich svatou povinností ostatním dodávat sebevědomí světlými kapitoly jejich historie. Protože žádné opačné příklady neexistují, nelze posoudit, zda by se společnost skutečně rozpadla, kdyby byla postavena před syrovou skutečnost.

Ti, kdo ve jménu národa či státu vystupují, ti, kdo vědí, co je národu zapotřebí a co národ očekává, vnímají svět v širokých souvislostech a nemají čas (ani zájem) zabývat se podružnými detaily. Příbuzná špína je jim snesitelnější, společně sdílený osud je bezděky sblížuje. Žijí v neotřesitelném přesvědčení, že plnohodnotný život existuje pouze v jednotě jazykové, ideové, teritoriální, historické a kulturní. Nostalgie ztracené jednoty je nahrazena alespoň příbuzností. Je pozoruhodné, jak rádi si libují ve slovech tak vznešených, jako je *lidstvo* a *historie*. Jejich společným rysem je to, že pro ně není rozhodující výsledek, ale úmysl. A nepřipustí, že by právě jejich úmysl mohl vést ke katastrofickým následkům. Považují se za oprávněné o ostatních rozhodovat a zasahovat do jejich osudů i v takových oblastech, které by měly zůstat výhradně soukromou záležitostí.

Vzhledem k rozdílnosti příspěvku pana Ing. Tihelky jsme jej byli nuceni

zkrátit a pokračování tak bude otištěno v dalším čísle čtvrtletníku. Děkujeme za pochopení. Váš redakční tým.

Hry mikroregionu

V sobotu 7. srpna pořádal Radotín tradiční Setkání obcí mikroregionu. Pro ty, kdo tápou, vysvětlím, že jde o recesně sportovní klání, ve kterém se střetnou týmy obcí patřících do mikroregionu Záhoří – Helfštýn. Po loňském vítězství v Hlinsku jsme jeli obhajovat první místo a úkol to nebyl vůbec lehký. Asi nejtěžší úkol musela naše obec vykonat mnohem dříve než se ozval první start v sobotu. Němel totiž kdo jet Hradčany reprezentovat. Jedna akce se sešla s druhou a tak hasiči měli své povinnosti na závodech Pavlovské hebl, Barotovi, Hruškovi a Sloukovi, kteří jezdili v minulých letech, se organizačně podíleli na přípravách Společenského odpoledne. A tak nezbylo než zapojit všechny páky a poskládat tým z nových tváří. Nakonec se to vyplatilo, ale o tom až později.

Ráno jsme tedy vyjeli ve složení Peťa Skopalíková, Martina Žáková, Anička Žáková a já. Po obědě nás doplnili Peťa Školoud, Zdeněk Žákovský a Libor Žákovský. S Aničkou jsme si chvílemi připadaly jako na rodinném výletě!

Dopoledne si pro nás organizátoři vymysleli úkol uvařit valašskou kyselici na otevřeném ohni. Po zahájení se ze všech stanů linula různá vůně kyselice i slivovice, která tekla proudem. Ze stanu Poláků se ozýval ještě hlasitý smích. Všichni vařili a kuchtili, porota průběžně obcházela kotlíky a hodnotila přípravu i dodržování tradičního receptu. My jsme taky nelenili a průběžně vymýšleli finty, jak porotu oslnit. Kromě vydlabaného domácího chleba, ve kterém jsme kyselici podávaly jsme si společně sedly a porotě jsme i zazpívaly. V této kategorii jsme nakonec ocenění nebyli, ale polévka se nám určitě povedla, protože si ne jeden porotce přišel po vyhlášení na další přídavek.

Po poledni přijel zbytek týmu a tak jsme se mohli začít připravovat na pokračování her. Čekal nás kvíz, na který se nově měla odebrat jen dvojice z celého týmu. Tam jsme šly s mamkou spolu a vyplatilo se to. Z celkových 15 otázek týkajících se mikroregionu, ale i historie Radotína a záhorského názvosloví, jsme ztratily pouhé dva body a ocitli jsme se tak rázem na prvním místě.

Další soutěže ale mohly pořadím rychle zamíchat a tak jsme se snažili neusnout na vavřínech. Šli jsme hned na štafetu v běhu. Té jsme se zúčastnily já, Ája, Libor a Peťa Školoud. Běžely se dvakrát dva úseky a my s Aničkou jsme chlapům ty dlouhé úseky tedy vůbec nezáviděly. Všichni jsme do toho dali veškeré síly a v této disciplíně jsme skončili na čtvrtém

místě. Následovalo sečení trávy. Této disciplíny se ujal náš táta Zdeněk, který má s kosou nemalé zkušenosti. V časovém limitu dvou minut měl svoji kosu složit a nasíct co největší kus louky. Měli jsme trochu nevýhodu, že jiné týmy si dovezly kosu narážecí, kdežto taťka ji musel sešroubovat. A když ji tak v klidu půl minuty dával dohromady (ostatní to narazili za pár sekund), slyšeli jsme za zády ležérní: „To je ňákej amatér, ani to neumí složit...“ Pak se ale nestačili divit a vzápětí jsme slyšeli: „Hej tak ten teda jede!“ Nasečenou trávu nám potom organizátoři zvážili a chybělo jen jedno kilo a byli bychom v této disciplíně první. Mezitím se Peťa Školoud s Liborem Žákovským odebrali na řezání klády pilou břuchatkou. Za 29 sekund uřízli předepsaný kus polena a v této disciplíně vybojovali krásné druhé místo.

Poté co jsme se opět společně sešli, dodali jsme si odvahy postavit se elektrickému býkovi. Udržet se na vzpouzejícím zvířeti s rukama složenýma nad hlavou není tedy žádný med. Přesto se nám dařilo a v pokusu elektrického býka zkrotit jsme obsadili třetí místo.

Před námi byla poslední disciplína. Přestřelka s ostříleným kovbojem. Abychom se ale jeho střel tolik nebáli, byl schovaný v elektrické skříni. Cílem bylo co nejrychleji tasit kolt a strefit pajduláka, který na nás ze skříně vykoukl.

Po poslední disciplíně nezbylo nic jiného, než čekat na dokončení ostatních týmů a zveřejnění výsledků. Čekání jsme si zpříjemnili družbou s Poláky, kteří nám vypili všechny zásoby slivovice. Naštěstí pak vytáhli ještě svoji a tak jsme měli dost času na skamarádění.

Jaká byla naše radost poté, co jsme se dověděli, že jsme vyhráli první místo si snad umíte představit. Podruhé v řadě se to nepodařilo ještě žádnému týmu co se hry mikroregionu pořádají. A k tomuto prvenství jsme si nakonec připsali ještě jedno - další hry mikroregionu se budou v příštím roce poprvé konat u nás.

Martina Žáková ml.

Hradčaňáci, to sa vám opravdu povédlo!

Vůbec nejhorší je, když se jenom neustále kritizuje, a když se něco podaří, tak se mlčí. Tak z tohoto těsta nejsem. Pravda, jsem kritický, někdy až moc, ale když se něco opravdu povede, dovedu to pochválit.

Tak tedy pořadatelé, a to vás byla skoro celá dědina - obecní úřad, zahrádkáři, hasiči, centrum Ráj a možná ještě řada dalších,

Ten FLERET se vám opravdu vyvedl !

Při pohledu na muzikanty této folkrockové skupiny, určitě nikomu neušlo, že se v Hradčanech cítili jako doma a dávali to slovy svého kapelníka Zdeňka Hrachového jasně najevo. A Jarmilka Šuláková se notně přidávala. Co ta, víc jak 80-ti letá, ženská ztratila na pohyblivosti o to víc má v hlase. Také její občasná citace byly dojemně nádherné, vycházely ze srdce a přirozeně oživovaly koncert.

Byli jsme všichni doslova naladěni na stejné vlně. Vždyť Valašsko a Záhoví má k sobě tak blízko a písničkářům, které tito ogaři z Vizovic, společně s Jarmilou Šulákovou, hráli a zpívali, jsme moc dobře rozuměli. A navíc nás dovedly zahrát i pohladit na duši. Nevadil nám ani chlad, který se s přibývajícím večerem pomalu vkrádal na výletišťe.

Takže, pořadatelé, ještě jednou za nás spokojené diváky, moc děkujeme a už se těšíme na příští rok. Vy už určitě něco pěkného zase vymyslíte a připravíte.

Ladislav Sigmund

Co prozradil Zdeněk Hrachový alias „Hrach“, kapelník Fleretu

Po koncertě, který se u nás ke konci srpna konal, se mi podařilo vyzpovídat kapelníka Fleretu Zdenka Hrachového. Při seznámení trval na tom, abychom si nejprve připili slivovicí. Potom jsme si s tímto energickým zpěvákem a skladatelem v jedné osobě povídali o koncertě, srdíčkách i Jarmile Šulákové...

Martina Žákovská ml.

Zůstanete tady nebo spěcháte domů?

Né my tady nemůžeme zůstat, bylo by to skvělý, ale musíme se jet vyspat. Zítra ve čtyři hrajeme na další rokové přehlídce až v Mírově, pak máme Trnkobraní, kde je teď už kolem 20 tisíc lidí. A my jsme tam navíc doma, tak na to chceme mít energii.

Máte za sebou výborný koncert, publikum vás nechtělo pustit z pódia. Jak dlouhou se musíte připravovat na takový výkon?

No my máme za sebou hlavně už hrůzu koncertů, a to jsou i zkušenosti. Ale v tomto složení hrajeme velmi krátce. Máme výborného nového bubeníka, který s námi hraje asi měsíc, takže sem jsme přijeli v úplně nové partii. Jinak Fleret funguje asi sedmadvacet let.

Během koncertu jste zahráli také Noc křupavých srdíček, o které jste řekl, že jste ji napsal. Ale „Srdíčka“ jsou známá jako hit Vlasty Redla... Srdíčka jsme napsali s Vlastou Redlem spolu v hospodě. My máme spolu

ještě několik takových hitů. Hrávali jsme s Vlastou spoustu let, on s námi jezdíval jako host. Byl v té době už v AG Fleku, my jsme zase už byli Fleret.

Vaše cesty se ale rozešly...

No byli jsme spolu nejdříve na průmyslovce a dělali jsme si takhle pro sebe písničky. Udělali jsme spolu i Sbohem galánečko, to jsme ale nechali někde na půdě. Až za pár let jsme to vyhrabali a teprve ji začali hrát. Pak jsme se rozdělili, přece jen nemůže být více kohoutů na jednom smetišti. Tak Vlasta si udělal sám AG Flek, já jsem si našel Jarmilu, ale pořád si rozumíme a ctíme spolu naše Valašsko.

Jak to děláte, že jste stále tak nabití a plní energie. Když jste byli na pódiu, tak z vás tryskala dobrá nálada a bylo vidět, že máte ze své hudby radost...

To se nedá vůbec říct jednoduše. Když dělá muzikant hudbu, tak ho to musí bavit. A taky máme Fleret dost omlazený. Třeba náš nový bubeník, ten je výborný. Je taky z Valašska, přímo z Francovy Lhoty, je to výborný muzikant a umí udělat dobrou atmosféru. Basista s náma taky není dlouho, ten je zase ze Slovenska a je s námi půl roku. Mladí dělají právě tu srandu. Já mám energii, abych skládal texty, vymýšlel písničky, ale někdo musí udělat tu šťávu.

Na začátku jste říkal, že zítra zase koncertujete, v neděli jste na Trnkobraní. Kolik koncertů stihnete odehrát za rok?

Mívali jsme jich i 150, ale zjistili jsme, že to není rozumné. Tak teď tak 110 až 120, aby nás to bavilo. Teď například od května do září hrajeme tak třikrát čtyřikrát týdně, jsou přece festivaly!

Máte nějaký hodně silný zážitek z koncertu, který vám zůstal v paměti?

Těch máme moc. My Valaši máme největší zážitky z ciziny. Jezdíme hodně i do Bretaně, Španělska, na Slovensko. Tam jsou úžasné festivaly. Ale hrajeme raději tady. Nám se to už několikrát nevyplatilo, že jsme jeli do ciziny třeba na měsíc na dva a tady jsme vynechali naše publikum, které je takové ješitné a dlouho nám to nemohlo zapomenout.

Takže hlavně kvůli fanouškům jste zůstali tady?

To se tak nedá říct, vydáváme desky v češtině, vlastně spíš valaštině a chceme prodávat desky hlavně u nás. Cizina je pro nás spíš taková třešnička na dortu, ale mají nás taky rádi.

Dnes jste tady i s Jarmilou Šulákovou, jak jste k ní přišli?

To byl takový můj hloupý nápad před mnoha lety, prostě náhoda.

Tak vznikají často ty nejlepší nápady...

Jeden můj známý, který je herec, mi říkal, že zrovna vystupuje s Jarmilou.

A já mu říkám, Šuláková to je taková legenda, ta je už dávno mrtvá ne? A on se zasmál, a že s ní právě vystupuje. Tak já jsem se šel podívat a s touto mrtvolou jsem se seznámil. A hraju s ní už osmnáct let.

Jezdíte spolu na všechny koncerty?

Né to ne, máme třeba měsíc dva, kdy jezdíme bez Jarmily a pak ji zase sebou bereme. Záleží i na ní, jestli je zdravá.

Jak na ni reaguje publikum, žádají si ji hodně?

To je hodně různý. Hráváme i na různých rockových přehlídkách a tam Jarmilu nechcou, tam ji prostě nepotřebují! A my ji tam schválně někdy bereme, aby lidi viděli, jak ona umí zpívat v tolika letech.

A to je něco pro to mladé rockové publikum. Oni jsou z toho hotoví, jak vyleze na pódium Jaruna v kroji a oni nechápu, co se to děje...

Děkuju za zajímavý rozhovor

Jasně, není vůbec zač!

Letní rýmování

Fotbalový turnaj

V červenci na konci měsíce,
bavili jsme se velice,

hezký vydařil se nám den,
obec žila fotbalovým turnajem.

Celý den jsme se skvěle bavili,
hosty jsme vítali, našim hochům fandili.

Pohár sice nemáme,
ale my se nevzdáme,

prohlásili naši hoši
-mohlo to být ještě horší!

Nebojíme se nezdarů.
Třeba příští rok vyhraje jeden z pohárů.

Srpnové zpívání

V srpnu to Vám bylo akcí

bavili se ženy, děti i ti naši chlupci

Byl tu velmi vzácný host,
který nám ukázal , že zpěvu není nikdy dost.

Rozbalili jsme dalšího týdne balíček
-zaspíval nám Hradčanský slavíček

A na konci prázdnin oheň plápolá
bavíme děti než-li je škola zavolá

A protože zpěvu není nikdy dost
zaspívali jsme si s kytarama jen tak pro radost.

Září

Úsměvy našich dětí
jsou šťastné, když jim draci letí
vysoko jak ti draví ptáci,
nedá jim to žádnou práci
a dospělí aby se nenudili
tak jsme je ve střelbě a šipkách povzbudili.

Příspěvek zaslala Peťa Skopalíková

Dobrovolní hasiči již potřetí darovali krev

Ve středu 15. září se dobrovolní hasiči a jiní nadšenci z Tučina, Šišmy a Hradčan seřadili v čekárně transfuzní stanice v Přerově, aby si nechali „pustit žilou“. Někteří z nich byli zkušené mazáči mající za sebou desítky odběrů, jiní byli darovat krev poprvé. Celou akci zosnoval již potřetí velitel tučinských dobrovolných hasičů René Zbranek. Ten spolupracuje s veliteli dalších sborů a každého čtvrt roku agituje své i další svěřence, aby krev darovali. Díky jeho aktivitě se registr dárců krve rozrostl za necelé dva roky o několik desítek jmen.

A co všechno takový dárcé musí zvládnout? Především ráno brzo vstát a přijít na transfuzní stanici. To hasiče nikdy nerozhází a v čekárně panuje dobrá nálada. Všechny uvítají milé sestřičky, které se o vzácné pacienty pečlivě starají. Dárci se provede kontrolní odběr, který lékaři řekne, zda je u

dárce všechno v pořádku a poté se může přistoupit k samotnému odběru. Při něm člověk přijde zhruba o půllitr krve. Komu to připadá hodně, snad uklidní fakt, že se toto množství v těle během dvou až tří týdnů obnoví a dárce nijak neohrozí. Na závěr kromě skvělého pocitu dostane každý tatranku, kafe a vitamíny jako poděkování za darování vzácné tekutiny.

Říká se, že každý člověk za život potřebuje infuzi krve tři litry. Každý by tak měl alespoň párkrát ve svém životě transfuzní stanici navštívit, a pokud mu to jeho zdravotní stav dovoluje, tak krev darovat. Dělá to přeci sám pro sebe.

Martina Žákovská ml.

Základní škola v Pavlovicích dostala nový kabát

Budova prvního stupně základní školy si během letních prázdnin prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Školáci dostali moderní sociální zařízení, učitelé nový kabinet. Do budovy se také přestěhovala pátá třída, která byla dosud v budově druhého stupně. Pátáci zasedli do lavic v místech, kde dříve bývala zubní ordinace a čekárna. Opravy se dotkly i vstupu do školy, který se posunul o několik metrů a nyní je v místě, kde se vstupovalo do bývalého zdravotního střediska.

„Za rekonstrukci, která dosáhla hodnoty okolo 4,5 milionu korun, jsme utratili

prémii

za výsledek v soutěži Vesnice roku 2009, kde jsme za práci s mládeží dostali bílou stuhu a ocenění ve výši 600 tisíc korun,“ informuje starosta Pavlovic Vlastimil Bia o financování přestavby.

Na nákladnou opravu si obec také zažádala v loňském roce o grant z programu Leader, ze kterého dostali 1 662 tisíc korun.

„Za prázdniny se stihl velký kus práce. Sociální zařízení a celkový vnitřní systém byl změněn tak, aby to odpovídalo škole 21. století,“ dokončil starosta.

Martina Žákovská ml.

Setkání seniorů

Již třetí ročník setkání seniorů se konal poslední zářijovou sobotu v sále pohostinství. Hojnou účast nezhatilo ani deštivé počasí, které nás v sobotní podvečer překvapilo. Pro naše seniory jsme připravili bohatý kulturní program, z něhož největší úspěch a zároveň obdiv sklidilo kvarteto žen z Tlumačova s nostalgickým názvem "Návraty", které nás celou hodinu

provázelo slovem i písní obdobím celoživotních lásek, ať už v období dospívání, svatby, či dalšího společného soužití dvou lidí až do pozdního věku. Ke každému životnímu období měly připraveny nádherné písně s doprovodem kláves a nejednou měla většina přítomných "husí kůži" při poslechu těchto nádherných skladeb. Po slavnostní večeři zahájila další část programu dechová hudba Pozdní sběr a po úvodní sérii jsme mohli shlédnout ukázky společenských tanců jak klasických, tak i latinsko-amerických. Překvapením večera byla ukázka a výuka tance Tango argentina. Taneční mistři manželé Šrámkovi a Lukáčovi z taneční školy v Přerově se ladně chopili čtyř "polodobrovolníků", kteří se za malou chvíli naučili alespoň základní kroky tohoto tance. Za odvalu a snahu pak sklidili potlesk všech přítomných hostů. Příjemná atmosféra pokračovala až do půlnoci, kdy se všichni po poslední skladbě "My jsme Valaši" rozešli spokojeně domů.

Martina Žáková

Ohlasy na setkání seniorů

Poděkování

Chtěla bych prostřednictvím vašich Rozhledů poděkovat nejen zastupitelstvu, ale hlavně paní starostce Martině Žákové za uspořádání setkání seniorů. Sobota 25. září byla skvěle připravena a myslím, že můžu mluvit za všechny zúčastněné. Jídlo bylo výborné a u programu jsme se dobře pobavili, nic nám nechybělo! Po půlnoci se mnohým z nás nechtělo domů. Za všechny spokojené občany *Barotová Marie*

Poděkování

V sobotu 25. září v sále pohostinství v Hradčanech uspořádala naše obec setkání seniorů. Měli jsme přichystaný výborný program, velmi se nám líbily zpěvačky ze skupiny Návraty i dechovka Pozdní sběr, která nám zahrála k tanci. Velký a upřímný dík patří paní starostce a všem, kteří pro nás toto příjemné setkání připravili! *Josef Doležal*

Okénko pro zdraví – Bez černý

Podzimní okénko pro zdraví nově připravila Petra Skopalíková a nás tak těší, že se zapojují i čtenáři Hradčanských rozhledů.

„ ..před bezinkou klekni“, říkali naši předkové a my jim musíme dát zapravdu. Odjakživa si lidé bezu vážili. Byl velice ceněn už v minulosti pro léčivé účinky jak plodů, tak i květů. Podle lidového podání měl nadpřirozenou moc a sídlili pod ním bůžkové. Říkalo se, že pomáhá při devětadevadesáti nemocech.

KDE HO NAJDEME: Okraje lesů, paseky, světlé listnaté a lužní lesy, křoviny, podél cest, lidská sídla, skládky, zahrady, rumiště, podél vodních toků, na půdách vlhčích, dusíkatých, humózních.

CO SE SBÍRÁ: Sbírá se květ nebo plody. **POZOR!! Čerstvé plody, kůra a listy jsou jedovaté!** Otravy se projevují silným zvracením, průjmem, nechutenstvím a celkovou slabostí. Zejména podobný keř který má bylinný vrůst zvaný Chebdí -2 m vysoký, má květy podobné, ale mírně narůžovělé až červenavé.Voní poněkud po hořkých mandlí .Tyto plody i další části keře jsou nebezpečné pro množství kyseliny kyanovodíkové a saponin . Ve větších dávkách vyvolávají závratě,dávení a průjmy .(Převzato z knihy "Naše rostliny v lékařství" Korbelař Endris).V našem okolí jsme je ale nezahlídlí. Není třeba se bát bezu černého, pokud má bílé květy.

Bez černý, který známe z našeho okolí je 100% léčivý .

Květy se suší co možná nejrychleji ve stínu nebo za umělého sušení při teplotách do 40 °C. Ve vlhkém prostředí hnědne. Připravujeme z nich čaj, sirupy, med apod.

Z **plodů** bezu se připravuje bezinkové víno, zavařeniny, povidla, šťáva či likéry, někdy se užívají i k dobarvování vína a jiných potravinářských výrobků, v minulosti se užívaly i k barvení látek. Květy se užívají k přípravě nápojů. **Plody se musí vždy tepelně upravit.**

POUŽITÍ: Květy působí potopudně, močopudně, snižují horečku a příznivě působí na cévní stěny. Podávají se proto zejména při nachlazení a při chorobách cév. Plody bezu působí analgeticky, osvědčily se zejména při migrénách, neuralgiích, při bolestech trojklaného nervu, páteře či kloubů (zde působí i protizánětlivě), příznivě působí i při křečích trávicího ústrojí a při nadýmání. Listy lze použít zevně ve formě zábalu např. při revmatismu, podle některých autorů působí i protinádorově na zevně přístupné nádory, kašovitý obklad z listů údajně dokáže "vytáhnout vodu z kolena", vnitřně ve formě nálevu čistí krev a užívají se i jako součást čajů proti akné

RECEPTY

- **Bezinkový sirup**

Potřebujeme na něj 300g květů, 1 l vody, 1 citron, 1kg cukru

Květy zalijeme vodou, přidáme oloupaný, na plátky nakrájený citron a asi 15 min povaříme. Potom odstavíme a necháme 24 h stát v chladnu. Druhý den přecedíme přes čisté plátýnko nebo husté sítko a květy ještě rukou vymačkáme. Přidáme cukr a vaříme do lehkého zhoustnutí. Horké plníme do skleniček a zavíčkujeme. Někdo přidává ještě kyselinu citronovou. Neří potřeba, pokud uchováváme v ledničce či v chladnu.

- **Bezinkový ocet**

2 květenství naložíme do 1 l octa a necháme stát v lahvi dva týdny na slunci. Potom slijeme a uložíme v chladnu a temnu.

Používáme k obkladům při teplotách a k masírování unavených svalů.

- **Čaj při nachlazení**

2 čajové lžičky sušených květů spaříme ¼ l vařící vody a 5 minut necháme yluhovat. Abychom se pořádně vypotili, pijeme čaj horký.

- **Bezinková limonáda z květů I.**

20 květů bezu, 2 citrony, 4 l vody, 700 g cukru

Vodu převaříme a necháme zchladnout. Poté do ní nasypeme květy bezu, cukr a šťávu z citronů. Přikryjeme a necháme 14 hodin louhovat. Přecedíme a necháme ještě 14 dní odstát. Poté můžeme užívat. Podáváme vychlazené.

- **Bezinková limonáda z květů II. - neslazená**
(vhodná pro diabetiky)

15 květů bezu, 10 l vody, ¾ l vinného octa, 1 citron

Převaříme vodu a necháme vychladnout. Vodou přelijeme květy, přidáme ocet a na kolečka nakrájený odpeckovaný citron. Směs slijeme do 5ti litrových sklenic a přikryjeme plátýnkem. Necháme 9 dní stát při pokojové teplotě. Každý den 2 x nápoj promícháme. Po 9 dnech přecedíme přes vyvařené plátno a stočíme do lahví. Pořádně zazátkujeme a necháme ještě 10 dní odstát v chladu a temnu. Pijeme vychlazené.

- **Med z černého bezu** - vhodný zejména při kašli a bronchitidě

30 květů, ¾l vody, 1 citron i s kůrou, 1,5 kg cukru, 2 sáčky vanilkového cukru
Květy a citron povaříme ve vodě 10 minut a pak necháme louhovat 24 hodin. Scedíme, přidáme 1,5 kg cukru a vaříme do zhoustnutí. Pro vůni přidáme 2 vanilkové cukry.

- **Šumivý bezový nápoj I**

dva velké květy černého bezu, 400 g cukru, 4 l vody, 1 citron, 1/8 l ovocného nebo obyčejného octa

Do převařené vychladlé vody vložíme bezové květy, cukr, omytý a na plátky i s kůrou nakrájený citron zbavený jader a přidáme ocet.

Sklenici převázanou plátnem postavíme do tepla a třikrát denně promícháme její obsah.

Po devíti dnech přecedíme tekutinu přes plátno, nalijeme ji do láhví se šroubovacím uzávěrem, aby byly vzduchotěsné, a láhve uložíme na dva až tři týdny do studeného sklepa. Nápoj po otevření šumí.

- **Sodovka z květů černého bezu**

Svaříme 0,25 kg cukru se 4 l vody, necháme vychladnout, nalijeme do okurkové sklenice (s širokým hrdlem) a přidáme 1 oloupaný citron pokrájený na kolečka a bez pečiček a 4 velké, plně rozkvetlé květy černého bezu.

Hrdlo přikryjeme papírovým ubrouskem, který převážeme, a sklenici postavíme na okno – třeba na plné slunce. Za čtyři dny sodovka mírně zkvasí a po vychlazení ji můžeme pít.

- **Šumivý nápoj z květů II**

12 květenství bezu, 4 citróny, 1 kg cukru, 8 l vody

Převaříme vodu s cukrem, přidáme citróny nakrájené na plátky (bez pecek) a květy bezu. Necháme týden kvasit. Pak stočíme do lahví, dobře uzavřeme a uložíme v chladu. Pozor nevydrží dlouho, ale je tak dobré, že je tohle varování zbytečné. (převzato z knihy BYLINÁŘ OD HELENY RŮŽIČKOVÉ)

Použitá literatura: Bylinář (Helena Růžičková), internet, Bylinky z klášterní lékárny (J.G.Mayer,B.Uehleke,páter Kilian Saum).

Články podepsané autorem nejsou redakčně upravovány, vyjadřují názor autora a nemusí se ztotožňovat s názorem redakční rady.

Společenská rubrika

Významné jubileum si v měsíci duben, květen a červen připomněli tito naši spoluobčané:

65 let

Anna Flašarová
Antonín Kučera

70 let

Jana Brázdová
Jaroslava Macíčková

Všem jubilantům blahopřejeme a do dalších let přejeme pevné zdraví, osobní štěstí a životní optimismus.

Opustili nás

paní Oldřiška Tihelková ve věku 85 let
paní Františka Sklenářová ve věku 98 let

Vážení pozůstalí, přijměte upřímnou soustrast nad ztrátou blízkého člověka.

Připravované akce

- 15. - 16. října – Volby do Zastupitelstva obce
- 16. října – posezení u cimbálovky (obec)
- 23. října – lampionový průvod a pálení Masarykových vater (SDH)
- 11. prosince – tradiční zabíjačka (ČZS)
- 18. prosince – vánoční koncert skupiny Návraty v kapli (obec)
- 19. prosince – vánoce pro zvířátka v lese (Centrum Ráj)
- 24. prosince – vánoční setkání na návsi (obec)